

Талах Тетяна

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах функціонування підприємства важливого значення набувають питання критичного аналізу і перегляду загальноприйнятих поглядів на оцінку ефективності використання ресурсного потенціалу. Ефективність, в широкому розумінні означає здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту, тощо, які визначаються відношенням результату (ефекту) до витрат, що забезпечили цей результат. Значна частина праць економістів-науковців присвячена теоретичним основам і методологічним підходам до теорії та практики ефективності виробництва та ефективності використання ресурсів підприємства та його потенціалу [1, 2, 4]. Проте не можна стверджувати, що дана проблема вичерпана. Ринкова економіка ставить перед собою нові завдання оцінки ефективності. В економічній літературі не досить повно і цілісно охарактеризована методика аналізу ефективності використання ресурсного потенціалу, в тому числі такого аналізу, який би послідовно доводив теоретичне дослідження до практичних рекомендацій щодо господарської діяльності підприємств. Аналіз літературних джерел показав різні погляди сутності ефективності та методології її визначення.

Для оцінки ефективності виробництва в цілому, в т.ч. ефективності використання ресурсного потенціалу необхідно проаналізувати сучасний стан, структуру та забезпеченість підприємства всіма видами ресурсів, оскільки аналіз дозволяє побачити структуру процесів, розчленувати економічне явище на окремі складові частини і отримати за рахунок абстрагування найбільш детальне уявлення про явище.

Для дослідження економічної ефективності необхідно керуватись відповідними критеріями, методиками оцінки, економічними показниками. У відповідності з цим важливим елементом дослідження ефективності використання ресурсного потенціалу є вибір головної ознаки оцінки ефективності, яка розкриває її сутність. Зміст критерію ефективності використання ресурсного потенціалу впливає з необхідності максимізації отримуваних результатів або мінімізації виробничих затрат, економії виробничих ресурсів, виходячи із стратегії розвитку підприємства.

В сучасній економічній літературі не існує одностайної думки про методику розрахунку сукупної, комплексної оцінки ефективності

використання ресурсного потенціалу. Сучасна методологія оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу передбачає розрахунок показників продуктивності праці, фондівіддачі та матеріаломісткості продукції. Ці показники є критеріями оцінки кожного виду ресурсу і виступають індикаторами ефективності виробництва. Тому в залежності від показника, який прийнятий за результативний, вся сукупність тенденцій зміни ефективності різних факторів виробництва впливає на варіювання співвідношення результату виробництва до одного із видів ресурсів. Отже, ефективність виробництва оцінюється за рахунок використання кожного виду ресурсу. Тому необхідно розраховувати, за думкою економістів, інтегральний показник ефективності як співвідношення обсягу виробництва до сукупної витрати кожного виду ресурсів.

Основний узагальнюючий показник, за рахунок якого оцінюють ефективність використання ресурсного потенціалу, є випуск товарів і послуг, який є основою для розрахунку інших показників результатів економічної діяльності підприємства, зокрема ресурсівіддача, яка вказує на отриманий обсяг виробництва з 1 грн. вкладених усіх ресурсів та капіталовіддача (капіталомісткість), що показує отриманий обсяг виробництва з 1 грн. вкладеного основного та оборотного капіталу.

Крім узагальнюючих показників економічної ефективності підприємства, на нашу думку, необхідно розрахувати показники залежно від економічної стратегії кожного підприємства. Тому в розрахунок показників ефективності ми пропонуємо ввести такі чинники: валова додана вартість, чиста додана вартість та чистий прибуток.

У міжнародній практиці випуск товарів і послуг не вважають оцінюючим показником результатів економічної діяльності, оскільки на його величину впливає вартість товарів і послуг, які споживають у процесі виробництва. Вартість товарів, які споживають, за винятком споживання основного капіталу і ринкових послуг, які споживають у процесі виробництва, становить проміжне споживання, що містить витрати на товари, матеріальні й нематеріальні послуги, які використовують на виробничі потреби. Іншими словами, це матеріальні витрати. Різниця між випуском товарів і послуг та проміжним споживанням становить собою валову додану вартість [3, с. 21].

У сучасній звітності не виділяють такий показник, як валова додана вартість, тому на основі проведеного дослідження ми пропонуємо розрахувати його обсяг, як суму чистого прибутку, фонду оплати праці й амортизаційних відрахувань, тобто без урахування проміжного споживання (матеріальних витрат), але з урахуванням споживання основного капіталу в процесі виробництва.

Показники результатів економічної діяльності поділяються на

СЕКЦІЯ 3
Управлінський облік як підсистема сучасного менеджменту
та проблеми управління витратами

показники валових та кінцевих (чистих) результатів. Валові показники відрізняються від чистих на величину споживання основного капіталу. Показник доданої вартості призначений для розрахунку вартості, створеної в процесі виробництва протягом конкретного періоду. Тому теоретично правильніше визначати його за відрахуванням споживання основного капіталу, який належить до витрат виробництва. Різницею між валовою доданою вартістю і вартістю споживання основного капіталу визначають чисту додану вартість [3, с. 21].

Згідно з діючими формами звітності ми пропонуємо чисту додану вартість визначати як суму чистого прибутку та фонду оплати праці. Отже, існуюча система узагальнюючих показників економічної ефективності виробництва розширюється за рахунок використання показників валової та чистої доданої вартості, а також чистого прибутку.

Залежно від економічної стратегії підприємства ми пропонуємо розраховувати рівень чистого прибутку на одиницю вкладених виробничих ресурсів для підприємств, які мають на меті отримання лише прибутку без вкладень коштів на розширення та модернізацію виробництва, а також рівень чистої доданої вартості на одиницю вкладених виробничих ресурсів для підприємств, які працюють лише для отримання прибутку та виплати заробітної плати, і рівень валової доданої вартості на одиницю вкладених виробничих ресурсів для підприємств, котрі зацікавлені в розширенні виробництва, реконструкції та модернізації технологічного процесу, при цьому отримувати прибуток і виплачувати заробітну плату.

Список використаних джерел

1. Алимов О.М. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення: монографія /Алимов О.М., Даниленко А.І., Трегобчук В.М. та ін.– К.: Об'єднаний інститут економіки НАН України, 2005. – 540 с.
2. Мельник Л.Г. Економіка розвитку: монографія/ Л.Г. Мельник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 662 с.
3. Салин В. Н., Медведев В. Г., Кудряшова С. И., Шпаковская Е. П. – Макроэкономическая статистика: Учеб. пособие. – М.: Дело, 2000. – 336 с.
4. Социально-экономический потенциал устойчивого развития: учебник/ под ред. проф. Л.Г Мельника (Украина) и проф. Л.Хенса (Бельгия).– Сумы: ИТД «Университетская книга», 2007. – 1120 с.

